

O întâlnire unică: Brâncuși-Gorjan

Cine se încumetă să arunce o privire retrospectivă asupra manifestărilor dedicate Anului internațional „Constantin Brâncuși” nu poate să cadă în capcana elogiilor, dar nici în ispita criticilor incisive, decât dacă este de rea-credință. Și totuși, anul în care s-ar fi convenit să ne apropiem de Brâncuși cu venerație și cu sentimentul asumării neostentative a tezaurului patrimonial lăsat de marele sculptor omenirii, a fost presărat și cu bune, și cu rele. Cele rele au fost dilatate, comentate, extinse sub vizorul bunului simț colectiv și al oficialilor răspunzători de mersul lucrurilor, de respectarea legilor, de aplicarea „etichetei” care să-i facă cinste. Speculațiile pe tema creditării falsurilor atribuite artistului, trecerea frauduloasă peste granița a celebrei statuete „Domnișoara Pogány”, achiziționarea de către Ministerul Culturii a unor lucrări semnate de Brâncuși la o sumă, când acceptată, când contestată, etc., etc. au întunecat, pe drept cuvânt, anul omagial în care ne așteptam la gesturi culturale mai ample, de substanță. Redeschiderea Galeriei de Artă modernă la primul muzeu al țării, unde lucrările sculptorului și-au găsit locul binemeritat într-o expunere permanentă, a fost, incontestabil, o sărbătoare; simpozionul internațional „Constantin Brâncuși”, susținut în luna mai la Academia Română, expozițiile de fotografie „Brâncuși” de la Teatrul Național și Centrul Cultural Kalinderu au încercat să echilibreze balanța promisiunilor și întâmpinărilor firești, care s-au stins, treptat, în așteptarea unui eveniment de excepție... Privirea care ne trebuie asupra operei brâncușiene, a valorificării ei în țară, mai are încă de așteptat. Nu putem să nu remarcăm, în cadrul manifestărilor sfârșitului de an, simpozionul și expoziția Ștefan Georgescu-Gorjan (1905-1985), autorul concepției tehnice a „Coloanei” de la Târgu Jiu, manifestare găzduită, recent, în Capitală, la Muzeul Tehnic „Dimitrie Leonida”. L-au evocat: Sorana Gornaj, fiica inginerului Georgescu-Gorjan, dr. Barbu Brezianu, dr. George Anca - director general al Bibliotecii Pedagogice „I.C. Petrescu”, prof. dr. Dan Lungu, director general la INCERC București, dr.

ing. Emil Sever Georgescu, prof. dr. Șerban Dragomirescu de la Academia Română și ziaristul Mircea Dumitrescu. Se cuvenea, tocmai pentru că „singura sculptură a timpurilor moderne - Ansamblul monumental de la Târgu Jiu - care poate fi comparată cu marile monumente ale Egiptului, ale Greciei sau ale Renașterii”, după cum afirmat William Tucker în 1973, l-a apropiat, într-o întâlnire epocală, pe Brâncuși de inginerul „Coloanei”, Ștefan Georgescu-Gorjan. Specialistul ale cărui cunoștințe tehnice au fost strălucit concretizate nu numai în realizarea „Coloanei”, ci și în publicarea unui însemnat material de profil, la propria editură. „Nici o jertfă bănească nu este de prisos, scria Gorjan în 1937, când e vorba de a pune în mâna unor copii sortiți mai mult muncii fizice o carte care să le facă plăcere și care să-i atragă către cuvântul tipărit, către cultură”. „Intelectualul fin, mare iubitor de artă și omul cinstit care a știut să transforme editura într-un misionarism”, așa cum aprecia scriitorul Vintilă Horia în 1942, al cărui prim volum de proză, „Acolo și stelele ard...”, apărea la Editura „Gorjan”, a trăit într-un total respect pentru muncă. „Aștept cu nerăbdare ziua de mâine ca să mă refugiez în muncă, în această eliberatoare a încătușărilor, în această izbăvitoare de gânduri negre”, scria Ștefan Gorjan, din închisoare, familiei. Anii grei de detenție dintre 1949-1953 nu i-au strivit vocația pentru știință și arte, preocuparea pentru opera brâncușiană, pentru singurul monument de for public ridicat de Brâncuși în țara sa. Iată de ce momentul omagial „Ștefan Georgescu-Gorjan” se impunea în rândul manifestărilor închinare în acest an sculptorului român. Pentru că întâlnirea prin care Brâncuși își finaliza unicul său proiect monumental și pe care timpul a pregătit-o, parcă, anume pentru ca visul părintelui sculpturii moderne să dureze aici credința unei perpetue iubiri și reîntoarceri, a fost unică. Iar darul reîntoarcerii sale spirituale înălțat în amintirea ostașilor gorjeni căzuți în timpul primului război mondial, este „o supremă dreptate poetică” - după Sidney Geist - cunoscut exeget al operei brâncușiene.

VERONICA MARINESCU

„Curierul național”, 27 nov. 2001, p. 9